

PRIKAZ EDUKATIVNIH AKTIVNOSTI CEST-A FEDERACIJE BIH IZ OBLASTI ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA I OSNOVNIH SLOBODA U 2017. GODINI: BILANS USPJEHA

prikaz

Priredili: **mr. sci. Arben Murtezić***
dr. sci. Davor Trlin**

U 2017. godini Centar za edukaciju sudija i tužilaca je, u isključivoj organizaciji, ili u saradnji sa partnerskim međunarodnim organizacijama organizovao veliki broj obuka iz domena zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Pored kvantiteta, poboljšao se i kvalitet obuka, budući da je sistem obuka iz navedene oblasti u 2017. godini obuhvatio i dvije edukacije edukatora, tako da su selektovani edukatori entitetskih CEST-ova poboljšali svoje znanje iz oblasti slobode izražavanja i zaštite od diskriminacije.

(Školska) godina je započela 30.01./02.02.2017., implementacijom obuke iz regionalnog projekta pravosudne saradnje, na temu „Evropska konvencija o ljudskim pravima članovi 2.-7.“. Ovaj seminar je organizovan u saradnji sa Uredom Ministarstva pravosuđa SAD-a za pomoć tužilaštvima u prekomorskim zemljama u razvoju (OPDAT) i Biroom za poslove međunarodnih narkotika i izvršenja zakona (BIRA) Vlade Sjedinjenih Američkih Država. Na seminaru su obrađene teme: „Uvod u Evropsku konvenciju“, „Uvod u član 4.“, „Analiza st. 1. člana 4.“, „Analiza stava 2. i 3. člana 4.“, „Pojavni oblici“, „Nacionalno zakonodavstvo i studija slučaja“, „Sudska praksa i zaključci“, „Sadržaj člana 3. i sudska praksa Evropskog suda: Mučenje, nečovječno postupanje ili kazna“, „Presude ESLJP protiv Srbije, Crne Gore, BiH te Makedonije – utvrđeno kršenje člana 3.“, „Izlaganje nacionalnog zakonodavstva i primjena člana 3.“, Studija slučaja i zaključak“, „Uvod u član 2: priroda, značaj i učinak; Obim prava na život: Kada počinje život? Pravo na smrt? Hipotetički slučaj 1“, „Izuzeci – kada lišavanje života nije u suprotnosti sa članom 2. a), b) i c)“, „Proceduralne obaveze države – istraživanje sumnjivih smrtnih slučajeva: Hipotetički slučaj 2“. Obrađene su teme: „Uvod u Evropsku konvenciju“, „Član

* Direktor Javne ustanove Centar za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH.

** Viši stručni saradnik Javne ustanove Centar za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH.

6. EKLJP-a“, „Pretpostavka nevinosti“, „Jednakost oružja“, „Pravo na djelotvornu odbranu i odgovarajuće vrijeme za pripremu odbrane“, „Pravo na vjerodostojan dokaz i obrazloženu presudu“, „Hipotetički predmet-rad u grupama“, „Procedure Evropskog suda za ljudska prava“, „Član 7: Kažnjavanje samo na osnovu zakona“, „Uvod u član 5.“, „Zakonito lišenje slobode“, „Obavijest o razlozima lišenja slobode i izvođenje pred sud bez odlaganja“, „Obrazloženje odluke o pritvoru i preispitivanje zakonitosti lišenja slobode“, „Pravo na suđenje u razumnom roku i puštanje na slobodu uz jamstva“ i „Hipotetički predmet-rad u grupama“.

13. i 14.02.2017. godine, u prostorijama Centra za edukaciju sudija i tužilaca F BiH održan je seminar druge godine početne obuke „Modul 1 Evropska konvencija i ravnopravnost spolova“.

JU Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH od ove godine, u saradnji sa Vijećem Evrope provodi projekat pod nazivom „Jačanje pravosudne ekspertize o slobodi izražavanja i medija u Jugoistočnoj Evropi (JUFREX)“. Projekat JUFREX je regionalni projekat koji Vijeće Evrope provodi u šest zemalja regiona: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija, Makedonija i Kosovo, a zajedno finansiraju Evropska unija i Vijeće Evrope. Ovim projektom se nastoji omogućiti poboljšanje primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima i sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, u oblasti slobode izražavanja, u svakodnevnom radu pravosuđa, kroz interpretaciju i primjenu zakona, u skladu sa evropskim standardima. Cilj ovog projekta, koji će trajati do kraja marta 2019. godine, jeste osnažiti kapacitete lokalnog pravosuđa za primjenu člana 10. Konvencije (jačanje kapaciteta sudija i tužilaca o slobodi izražavanja), s ciljem unaprijeđenja slobode izražavanja i medijskih sloboda u BiH i regionu. U okviru implementacije Projekta JUFREX, u Mostaru je od 21.-24. februara održana edukacija edukatora. Pravosudna zajednica Bosne i Hercegovine obogaćena je za 15 pravnih stručnjaka koji su prošili svoja znanja u ovoj oblasti i u narednom periodu će ih prenijeti svojim kolegama, sudijama i tužiocima, putem edukacija u Centru za edukaciju sudija i tužilaca u F BiH. U novembru mjesecu 2017. godine (16. i 17. novembra) održan je u Konjicu, u sali hotela „Garden City“, okrugli stol pod nazivom: „Pravo na slobodu izražavanja – član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima“. Cilj ovog okruglog stola bio je unaprijediti, kroz dvije paralelne sesije za građansko i krivično pravo, primjenu standarda u kontekstu člana 10. EKLJP, prenos prakse Evropskog suda za ljudska prava i doprinos harmonizaciji sudske prakse u Bosni i Hercegovini, kao i razmotriti

postupanje sudova u predmetima koji se tiču klevete, pravo na slobodu izražavanja i govor mržnje. U diskusiji i analizi sudske prakse sudjelovali su: sudije Vrhovnog suda F BiH, kantonalnih i općinskih sudova, tužioc i ostali pravni stručnjaci, predstavnici Ustavnog suda BiH, sa međunarodnim i domaćim edukatorima Vijeća Evrope u ovoj oblasti.

U 2017. godini je održan veliki broj obuka iz Antidiskriminacijskog prava. Održana su tri seminara „*Zakon o zabrani diskriminacije i međunarodni standardi koji se odnose na diskriminaciju*“ u saradnji sa OSCE Misijom u BiH, koja su u fokusu imala izmjene i dopune Zakona o zaštiti od diskriminacije u BiH i kompariranje ovog propisa sa međunarodnim standardima zaštite ljudskih prava. Seminari su održani u: Odžaku, Vitezu i Čapljini, U hotelu „Sarajevo“, 13./14. 04. 2017. održana je i obuka „*Antidiskriminaciono pravo, primjeri iz prakse i procesno dokazivanje diskriminacije*“ koju CEST F BiH već dugi niz godina realizuje sa Fondacijom Heinrich Böll. Različitost ove obuke u odnosu na ostale obuke iz domena Antidiskriminacijskog prava je u tome što ovaj seminar, pored normativnih rješenja i analize sudske prakse, ima i socio-politički aspekt, u smislu da se nastoji senzibilizirati sudije da prepoznaju diskriminaciju i kakve posljedice ona ostavlja u bosanskohercegovačkom društvu. Obrađene su teme: „Pravni pojam, elementi i oblici diskriminacije“, „Test diskriminacije i raspodjela tereta dokazivanja diskriminacije“, „Etičko značenje – ljudsko dostojanstvo, prava i diskriminacija“, „Društveni uvjeti diskriminacije“, „Doktrinarni stavovi u vezi sa zabranjenom diskriminacijom – četiri koraka ispitivanja zabranjene diskriminacije“ i „Zabrana diskriminacije u pravnom sistemu BiH – uskraćivanje prava na etničkoj i vjerskoj osnovi a ne kolektivna diskriminacija“. Sa Sarajevskim Otvorenim Centrom je u hotelu „Lavina“, na Jahorini, 23/24. 05. 2017. godine, održana obuka iz Antidiskriminacijskog prava na temu: „*Krivična djela počinjena iz mržnje, govor mržnje i diskriminacija počinjena na osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i spolnih karakteristika*“. Pod-teme seminara su bile: „Uvod u razumijevanje LGBTI terminologije: spol, rod, seksualna orijentacija, rodni identitet i spolne karakteristike“, „Predrasude i stereotipi kao uzroci diskriminacije i krivičnih djela počinjenih iz mržnje“, „Dokumentovanje slučajeva diskriminacije kršenja ljudskih prava LGBTI osoba Sarajevskog otvorenog centra“, „Antidiskriminaciono pravo: prikaz pravnog okvira primjenjivog na suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u BiH“, „Antidiskriminaciono pravo: suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u BiH, slučajevi iz prakse, regije i praksa Evropskog suda za ljudska prava“, „Krivična djela počinjena iz mržnje

na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta”, „Krivična djela počinjena iz mržnje na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta, analiza slučajeva iz BiH i regije”. Sa Atlantskom inicijativom i Ženevskim Centrom za sigurnost, razvoj i vladavinu prava (DCAF) se u ovoj godini nastavila uspješna saradnja, koja takođe traje od 2014. godine, na obukama iz domena ravnopravnosti spolova, a koja je obuhvatila i niz edukacija edukatora u 2015. i 2016. godini. Ove godine su održana četiri seminara iz domena pravosudne etike i zabrane diskriminacije po osnovu pola/roda na teme: *“Seminar za savjetnike i savjetnice za prevenciju rodnog i seksualno zasnovanog nasilja u bh pravosuđu”* (Sarajevo, 17.02.2017. godine i 08.05.2017. godine), *“Sudska etika i rodne predrasude u pravosuđu”* (Konjic, 21.04.2017. godine) i *“Jednakost polova i zaštita od nasilja u porodici”* (Mostar, 02.06.2017. godine). Obuke iz domena Antidiskriminacijskog prava su okončane trodnevnom edukacijom edukatora na temu *„Jačanje ombudsmana za ljudska prava u borbi protiv diskriminacije“*, koja je održana u Mostaru, u hotelu „Mepas“, u periodu od 29.11.-01.12.2017.godine. Šesnaest učesnika, potencijalnih budućih edukatora na temu diskriminacije, su imali priliku da tokom ova tri dana edukacije, usvoje brojne vještine koje im mogu koristiti kao budućim edukatorima. Osim vještina, učesnici su detaljnije upoznati sa pojmom diskriminacije kao i sa sudskom praksom, kako na domaćim sudovima tako i na Evropskom sudu za ljudska prava.

U ovom izvještajnom period nastavljena je uspješna saradnja i sa AIRE Centrom, u okviru projekta *“Jačanje kapaciteta pravosuđa u Bosni i Hercegovini za evropske integracije”*. 10/11.05.2017. godine, u hotelu “Holiday”, u Sarajevu, održan je seminar *“Odnos između prava na pravično suđenje, prava na poštovanje privatnog života i slobode izražavanja”*. Na seminaru su obrađene teme: *“Uvod u pravo na slobodu izražavanja prema članu 10 Konvencije, uključujući prirodu kvalifikovanih prava”*, *“Praksa Evropskog suda za ljudska prava u pogledu aktuelnih pitanja vezano za pravo na slobodu izražavanja (npr. govor mržnje, sloboda izražavanja i internet”*, *“Pravo na pravično suđenje prema članu 6. u vezi sa slobodom izražavanja u skladu sa članom 10.”*, *“Ključni izazovi u pravu i praksi u BiH u vezi s pravom na pravično suđenje prema članu 6. i odnos između ovog prava i slobode izražavanja iz člana 10.”*, *“Pravo na poštovanje privatnog života prema članu 8. Konvencije u vezi s pravom na slobodu izražavanja iz člana 10. i pravom na pravično suđenje iz člana 6.”* i *“Ključni problemi u pravu i praksi u BiH u pogledu prava na poštovanje privatnog života iz člana 8. Konvencije, u vezi sa pravom na slobodu izražavanja iz člana 10. i pravom na pravično suđenje iz člana 6.”* 14.

07. 2017. godine centri za edukaciju sudija i tužilaca i AIRE Centar organizovali su seminar *"Pritvor prije suđenja – uslovi u skladu sa EKLJP, relevantni zakoni i praksa"* (Sarajevo, hotel "Bristol", 14. 07. 2017. godine), gdje su edukatori govorili o: konceptu zakonitosti i garancijama koje sadrži član 5. EKLJP, osnovnim izazovima u BiH u vezi sa pritvorom prije suđenja, osnovama za određivanje i produženje pritvora i obrazloženje odluke u vezi s tim i relevantna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava, osnovnim izazovima u BiH u vezi sa pitanjima određivanja i produženja pritvora prije suđenja, alternativnim mjerama za pritvor prije suđenja-sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava i alternativnim mjerama za pritvor prije suđenja u zakonodavstvu BiH i relevantnoj praksi. Posljednji seminar sa AIRE Centrom ove godine je održan u hotelu "Bristol", 08.11.2017. godine, na temu: *"Pravo na obrazloženu sudsku odluku Član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima i pravo i praksa u BiH"*. Na seminaru su obrađene teme: "Pravo na obrazloženu sudsku odluku zajamčenu članom 6- EKLJP – praksa Evropskog suda za ljudska prava", "Ključni izazovi u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku u BiH", "Praksa ESLJP i sudova BiH u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku u građanskim predmetima" i "Praksa ESLJP i sudova BiH u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku u krivičnim predmetima". Seminari AIRE Centra se organizuju za sudije redovnih sudova u BiH, te za stručne/pravne saradnike/savjetnike Ustavnog suda BiH i Suda BiH.

Sistem obuka u 2017. godini iz domena Prava ljudskih prava još je obuhvatio i dva okrugla stola o praksi Ustavnog suda po apelacijama iz krivične (Sarajevo, 16/17.10.2017.) i građanske oblasti (Sarajevo, 14.11.2017. godine), a koji su predstavljeni u prethodnom broju "Pravne misli".

Pored "klasičnih obuka" (seminara, radionica, okruglih stolova, konferencija i savjetovanja), na osnovu Programa početne obuke i programa stručnog usavršavanja sudija i tužilaca za 2017. godinu Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Federaciji BiH, Centar za edukaciju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj i Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH u saradnji sa Vijećem Evrope organizovali su i obuke učenja na daljinu ("e-učenje") na teme: *"Tranzicijska pravda"* (pripremni sastanak održan u Sarajevu 31.01.2017. godine) i *"Obrazloženje presude"* (pripremni sastanak održan u Sarajevu 01.02.2017. godine). Navedena obuka se organizuje u saradnji s Vijećem Evrope, Program edukacije pravnih profesionalaca o Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima (HELP program) i Projekt "Daljnja izgradnja kapaciteta pravosuđa u primjeni evropskih standarda o ljudskim pravima na nivou Bosne i Hercegovine".